

ગુજરાતી- -શિક્ષણ- -માલા.

-પુણ્ય ૫-

સતારા.

ગુજરાતી-શિક્ષણ-માલા.

તેઓશ્રીનેજ ધન્યછે, તેઓજ વદવાયોગ્યછે, તેવાનુજ જન્મ અને જીવીત વખાણુ વાલાયકછે કે જેવો શાતિના સુખતી સુખી થાયછે, અને શાતિના દુઃખથી દુઃખીથાયછે.

માલાનો-સંકલ્પ.—

આપણા વિસાનાગર શાતિમા ભાંડુપ્રેમ-એકતા અને શુભઅંકુર સ્ફુરાવવા નિરંતર પ્રયત્નો કરીશું.

વિષયાનુક્રમ.

	પૃષ્ઠ
૧ ઉન્નતિ કેરે થશે?	૧.
૨ આપણી માતૃભાષા ગુજરાતી કે મરાઠી ...	
જોડાઈ?	૨.
૩ ધંધુએને અને વેદનોએ આપણા જ્ઞાતિને ...	
કી રીતે સહાયકરડ?	૬.
૪ અવનતીનો કલ્લોઢ... ..	૭.
૫ અવનતિ કેમ થઈ ને થાયછે.... ..	૧૧.
૬ સામાન્ય વિવાહના પ્રકાર.	૧૩.
૭ સંભાષણ ને વેત્ત	૧૫.
૮ વિનંતી	૧૬.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાહિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૪૮૮ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ગુજરાતી રાષ્ટ્રીય ગાન

વિષય સંસ્કૃત સંસ્કૃત

ગુજરાતી શિક્ષણ માલા.

૧મી ચૈત્ર શુદ્ધ ૧ વાર ગરેબ સંવત ૧૯૭૪

ઉન્નતિ કેરે થશે ?

ન્યારે દેશમા જગૃતિ લાવી, ચૈતન્ય રેડી શિક્ષણ ફેલાવી, સમાજ માટે તૈયાર થવાની લાવના પ્રયત્ન થતી જાયછે; ત્યારે આ લાવના સફળ કરવામા પોતાનો હિસ્સો આપવો પડશે ; અને તેમને તે માટેની દરેક અનુકુલતા કરી આપવી પડશે. જરૂરે સ્વાર્થત્યાગ અને શિક્ષણની ખાસ જગૃતી પુરૂષોમા તેમજ સ્ત્રીઓમાં આવશે ત્યારેજ સમાજનુ અંગ સફળ કરવા ભાગ્ય-શાલી થશે. જગૃતી લાવામાટે એક સંસ્થા (open) ખોલવી જોઈએ.

કોઈપણ કાર્ય સફળતાથી પાર લેવામાટે શિક્ષણની ખાસ જરૂર છે. સ્ત્રીઓમાપણ શિક્ષણની ખોટ છે એતો સર્વત્ર કબુલ થએલી વાત છે. આ શિક્ષણની ખોટ પૂરી પાડવામાટે સંસ્થા ખોલવી આ એક ઉત્તમ માર્ગ છે, ને તે એ છે કે પુરુષ અને સ્ત્રી ઉપયોગી વિષયના નહના નહના સરળ ભાષામાં પુસ્તકો તૈયાર કરાવવા અને તેનુ દરએક ઠેકાણે વાચન કરાવાનું, તેની સમજણ પાડવી, તે વિષય સંબંધી ચર્ચાકરવી; આ રીતે આ વિષયો મગજમા ઠસાવવાનો પ્રયત્ન કરવો. ગામોગામ ફરીને વંચાવવામાટે નહના નહના વાચનાલય ઉઘડવા; એટલુંજ નહીં પણ એ વાચનો બરાબર સમજાય છે કે નહીં, તેમાં શી શી નડો છી, શેમા શેમા સમજણ પડતી નથી, કેટલાક માણસ

વાચનનો લાભ લે છે બધાનો રીપોર્ટ મંગાવીને તેનો નિકાલ કરવો. વળી વાચનગ્રંથપરાંત ઠેકઠેકાણે ઉપયુક્ત લાપણો કરવા, કરાવવા આ પ્રકારના કાર્યમાટે ખરોખર ઉત્સાહી સ્વાર્થત્યાગી ની જરૂર છે.

નાણા, કીર્તીના લોભ વગર નિષ્કામભાવે, કામ કરણાર માણસો મળવા બહુમુશ્કીલ છે, એ તો કામ કરણા રજ જણા શેજ. અવાવૃત્તી વાલા સ્ત્રી પુરૂષો ગામડે ગામડે ફરીને તૈયાર કરવાનું કામ ઘણું બીકટ છે. તે કામ માટે સાચા નિષ્ઠાવાલા અનેક સ્ત્રીપુરૂષોની સંસ્થાને ઘણી જરૂર છે. એક દર રીતે જોતા, આ વ્યવહાર કાર્યનું ભવીષ્ય ઉંજળું જણાવી આવશે. ઇશ્વર દરેક દરેક મનુષ્યને કાષ્ઠિક કામસોપે છે, અને દરેક વ્યક્તિ પોત-પોતાના અંતરદીપની અશાનુસાર વર્તન કરે તો અપુર્વ પ્રકાશ ઊભદ્વે છે. પ્રકાશમાં જૂદાં જૂદાં દરજ્જા તો હોયજ. તો પણ જો તેનો યોગ્ય ઉપયોગ થાય તો જનસમુહને સરવે ઉપયોગી કરી શકે. જો મનુષ્ય ધારે તો દરેક જીવન યશસ્વી થઈ શકે. જાગૃતી કરવા, આત્મબલ પ્રેરવા અને તેની વધામણ કરવા માટે આસંસ્થાએ યત્ન કરવો. એજ લેખકનો હેતુ છે. શિક્ષણ આપવાનું, અને તેની વૃદ્ધી કરવાને આ સંસ્થા એ યત્ન કરવો. એજ લેખકનો હેતુ છે.

શીક્ષણ આપવાનું, અને વ્યવસ્થા રાખવાનું, કેળવણી લેવામાં ઉત્તેજન આપવાનું, ગરીબ અને નીરોઘોંગી એને કામે લગાડવાનું, હેતુ પ્રસારવાનું, જનસમુહમાં તે વાચી સમજાવવાનું કામ નીભાવવામાટે ફૂંડ ઊઘાડવવા વગેરેનું કામ નીષ્કામભાવે કામ કરણારી થોડીક મંડળીની મદદ સંસ્થામા જોઈએ છે.

‘પોતાના કાર્યમાં તલ્લીન થઈ શકે એવા મનુષ્યોની ભારે જરૂર છે.’ એક નિષ્ઠાથી કામ કરણારાને જરૂર પડશે તે પ્રાપ્ત થશે, એવું ઈશ્વરી વચન છે.

સત્પુરુષોના ઉપદેશનું પાલન કરવામાં સમાજના હિતચિંતક અને બંધુઓ આમને મદત કરશે એવી સખળ આશા છે.

ગરીબ અને નિરાશ્રીત વિદ્યાર્થીઓને અન્નવસ્ત્ર તેમજ કેળવણીના અન્ય સાધનોની સગવડ મલવા અને તેમને યોગ્ય દેખરેખનો લાભ મળીએ આ સંસ્થા કાઢવાનો હેતુ છે. લે. કાશ્યપથી સંસ્થાને ઉત્તરોત્તર ઉરજતાવસ્થા પ્રાપ્ત થાય એજ અભિલાષા.

(કે. રા. નાગર.)

જે કોઈને આ ઊપરના કાર્યને મદત કરવી હોય તેને ‘ગુજરાથી માલાના, મેનેજરને લખી જણાવવું, જણાવતી વખત કેવી મદત આપણાર તેનો ખુલાસો કરવો.

આપણી માતૃ ભાષા ગુજરાથી કે મરાઠી જોઈએ?

જે દેશમાં ગુજરાથી ભાષા ચાલતી નહી તે દેશમાં રહેણાર વણીક લોકની ભાષા કેવી જોઈએ? ગુજરાથી કે અન્યભાષા. અ. જનો કાલ એવો છે કે ઉચ્ચશીક્ષણ દરએકને આપણા જન્મ ભાષામાં મળે અને એય ભાષામાં પરીક્ષા લેવામાં આવીએ એ બાબત પ્રયત્ન ચાલ્યો છે. કાઠી દીનેથી આયત્નને યશ-આવશે તેમણે આપણી માતૃભાષા કેવી જોઈએ?

આપણુ નાગર વણીક હોવાથી આપણી માતૃભાષા ગુજરાથી

હોવી જોઈએ એ જીપર જોયાથી માલેમ પડશે. આપણા બાપ દાદા વિસાવડતી આવીને બસ્સો વરસ થયા. આ દેશ મરાઠી બોલણુરારનો છે. આ દેશમા ગુજરાથી નિશાળો વા વાચ નાલયો નહી. મરાઠી બોલનારો વર્ગ ઘણો મોઠો છે, ગુજરાથ-માણસ ગુજરાથી ભાષા બુલી જવા લાગ્યો છે. એનાલીધે આપણી ભાષા ગુજરાતી કે મરાઠી આ પ્રશ્ન પુછવો લાગે છે. હવે-આપણી માતૃભાષા ગુજરાથી હોવાને શું કારણો છી, અને મીરાઠી હોવાને શું કારણો છી એ જોઈયે.

પેહલુ કારણ એ છે કે આપણા માબાપ ગુજરાથીમા બોલત હતા અને હાલમા આપણુ બેસળ ગુજરાથીમા બોલીછી. આપણે નાહનપણુપાસેતી બેસલ ગુજરાથી બોલવાની સવય હોયછે અને તેનાલીધે એ મોઢામા બેસેછે. બીજું આપણે ગુજરાથીમા કેળવણી મળવાની સગવડ થઈતો આપણે બીજાભાષાતી વધારે ગુજરાથીતી જ્ઞાન મળશે. હવે મરાઠી માતૃભાષા થવાને શું કારણો છી એ જોઈએ. પેહલુ કારણ એ છે કે આપણુ અ.ા પણી માતૃભુમિ જે વિસાવડનગર એ છોડીને બહુ દિનથયા ને આપણુ એ દેશમા આવ્યાકે જે દેશમા ગુજરાથી ભાષાનો ગંધ નથી, તેનાલીધે એ ઠેકાણે રેહણારાની ગુજરાથી બોલી વધતી નહી. બીજું કારણ એ છે કે અમેને પરિસ્થિતિ અનકૂલ નહી. અમારાપાસે રેહણારા માણસની બોલી ગુજરાથી નથી તેલીધે અમેના કાનજીપર ગુજરાથી શબ્દવિના અન્ય શબ્દ આવવા લાગ્યા. એનાથી માવરોનો ગુજરાથી શબ્દભાંડારઓછો થતોઆલ્યો. હવે તેમને સાચું ગુજરાથી બોલવાને આવતુ નજીજી કારણ એ છે કે ગુજરાથી બોલણુરારની અલ્પ સંહીલા

તેનાલિધે એ ઠેકાણે ગુજરાથી નિશાળો ઊઘાડવાને આવતિ નથી. અમેને ગુજરાથી નિશાળોના અભાવથી અન્ય ભાષામા એટલે મરાઠીમા પ્રાથમિક અને દ્વિતીય ક્લવણી લેવવી લાગે છે. મરાઠી ક્લવણીનું માધ્યમ હોવાથી ભાષા વિષયકાચો રહે છે. આપણુ જો વીધ્યાર્થીઓને પુછુ કે તમારો ભાષા વીષય કેવો છે? તો એ આન જબાબ આપે કે એ મારો કાચો છે. એ કાચો હોવાથી એમને ક્લવણી પુરી થયા આગલ નીશાળા છોડવી લાગે છે. પણ આપણામા જિવ્ય ક્લવણી લેણારા કેટલા હશી એ તમે જોવો. એમા વિદ્યાર્થીઓનો ઘણોજ મોઠો કાલ પ્રાથમિક ક્લવણી મળવામા જાય છે.

ચોથુ કારણ એ છે કે નાહનપણુપાસેથી મોઠપણુસુધી બધી ક્લવણી મરાઠીમા મળે છે. એનાલીધે ગુજરાથીનું જ્ઞાન મલતુ નહી. એનો એવો પરીણામ થાય છે કે બધાયને મરાઠી પુસ્તકો અને વર્ત માનપત્ર વીગેરે વાચવામા આવીશી. એવીરીતે માતૃ ભાષાનો લોપ સુરથયો. છેવટે બધાયના ધાનમા આવ્યુ હોય કે આપણી માતૃભાષા મરાઠી હોવી જોઈ એ. એ કરયાથી હાલજો બેસણ બોલીએછી (સદરો ધાલ, વરણ આપો) વીગેરે ન બોલત શુધ્ધ મરાઠીમા બોલીશું. હાલ જો વીદ્યાર્થીઓનો કાચો જો રહે છે તે રહેણાર નહી. આપણા ઘેઠગુજરીબદલ જો વીંટળના હોય છે તે હોણાર નહી. મંડળમા બોલવા અડચણ પડે છે તે પડણાર નહી. આપણામા જ્ઞાનની ઝડ વધામન થસે.

એ માફ મત છે, એને અપવાદ હોય તો તેને આગળના આંકમા પ્રસિદ્ધ કરયે એજ મારી વીનંતી છે

શહા મનમોહન લક્ષ્મણદાસ રાતારા

વંધુઓને અને બહેનોએ આપણા જ્ઞાતિને શી રીતે

સાહાય કરડ ?

આ પ્રશ્ન ઘણોજ મહત્વનો અને ગંભીર છે . કઈક સદ્-હૃદય-દયાલુ ને પ્રેમી અંતઃકરણના ભાઈબહેનો આપ્રશ્નોનો સમંજસ-વિદ્વાન તેમજ મળેલા તથા આપણા જ્ઞાતિ બદલે આસ્થા વાળાના પાસે ઉપાસ્થિત કર છે. વિદ્વાન માણસ તે સંબંધી ઘટતો ઊઠાપોઠ કરી પોત પોતાના વચાર પ્રગટ કરેછે, પરંતુ પોતાની જુની ચાલોને ટેવાયેલા શ્રમિંત જનો હજી સુધી આપણા જ્ઞાતિના સુધારણામા જોડાઈ તેટલા પ્રમાણમ લક્ષ ધાલતા નથી . શ્રામિંત લોક મોટા ભાગ પ્રાયઃ અમળ હોવાથી તેઓ ઘણા ભાગે દ્રવ્યનોવ્યય મોજ શોખસા ચૈન કે બીન જરૂરી તથા બાહ્ય ઓડબરમા કરે છે. વિદ્વાન મુનીજનો અને ધર્મગુરુ તેમનો દ્રવ્યનો વ્યય એવા જરૂરી માર્ગે કરવાને કહે છે કે જેથી દાન ગરીબી સ્થિતીમા સપડાતી સંખ્યા અને કમજોર થતી પોતાના નાતના પ્રજા ની ને સમાજની વાસ્તવિક ઉન્નાતિથવા પામે તેઓ કહે છે ‘ તમો જેટલો પૈસો અત્યારે બોછવ મોઢોચ્છવમાં , જમણ વારોમાં , લગ્નાદિ પ્રસંગોમા , વર ઘોડા ચઢાવવામાં અને નાના પ્રકારની ચટપટો ડર્મી કરી અદાલતોમાં ચર્ચી નાંચો છે , તેટલો નહિતો તેનો આમુક સારો હિસ્સો તમારા સ્વધર્મના ; જ્ઞાતીના ગરીબ ભાઈબહેનોને કે તેમનાં બાલકોને ડંચી પાયરી ઉપર ચઢાવવા ઘટતી કેલવળી આપવામાં ચર્ચવાની ઉદારતા વાપરેતો તમો આપણા ગરીબ જ્ઞાતિ બાંધવનુ વિશેષ હિત કરી શક શો ,’ આનંદની વાત છે કે આપણા માલા લોકોનુ આ વાત તરફ થોડું ધ્યનમા લીધેલુ જણાય છે કે તેના પરીણામો ચેટલે સમાજો ઉચ્ચાં તેને મદત આ છે, પણ હાલ સુધી જે બાબદોમા ચરચવાની

જરૂર છે, યેવી પેટલે નીશાળો ને બેડાંગં સરસી સંસ્થા હર્જાસુધી નેક
 ઢેલી નથી, તે કાઢવા બદલે દ્રવ્ય દ્વારા મદત કરવી ને સ્વસમાજનું
 મહત્વ વધારી સારી રીતે સાચવી, સમાજ સેવા બજાવી દોડુ પુણ્ય
 ઉપજન કરું .

જે ૦૩૦

અવનતીનો કલોઝ.

(લે૦--વામનદાસ પુરષોત્તમદાસ સાતારા.)

આ અખિલ જગતમા જે ભુમીને અજિસુધી 'સુવર્ણમુમી' કહેવામા
 આવેછે, જે ઠેકાળે ધ્રુવના અઢઢતારા સરસુ એ 'કાનચ' મઢાવીને
 અમર અમૃતવર્ણીના સુખની પ્રાપ્તી થવા માટે લોકોનુ કેંદ્રાભૂતીસ્થાન
 થયુ હતુ, જે ભુમી મઢાવા માટે તથા પોતાની માલમત્તા કરવા સારુ
 અહર્નિશ અવર્ણનીય ઘનધોર રણકંદન થયુ, હતુ જે ભુમીઉપર છેવટે
 એક સૂર્યાસ્તસુધી પ્વજા ફઢકાવવાના ઇચ્છા થઈ હતી, જે ભુમીમા
 જગતમા ન હોવેલા વસ્તુનુ માંઢાર મરપુર હતુ, જે ભુમી સુસંસ્કૃતનુ
 અને વનસ્પતી ઓગધાનુ આશ્વપીઠ છે, જે ભુમીમા ઇર્જાસુધી ચૌસઢ
 કલાનો ને સકલ ભાષાસંપત્તીનો સેઢ ચાલેયાલો છે; જે ભારતભુમી ઉ-
 પર સાર્વભૌમ રાજાંની નામાવઢ મોટીથયી હતી. અવા સકલગુણસંપન્ન
 હિંદમાતાના દ્વિપકલ્પમા બે ગંાના [ગોદાવરી અને કૃષ્ણા] વચે વ.
 સેલા મધ્યભાગમા, જે મહારાષ્ટ્ર ઉપર ઇર્જાસુધી આપળા જગન્માન્યા
 હિંદમાતાના જમના હાતનુ ધ્યાન છે, જે ઠેકાળે ઈનાચ આશિર્વાદથી.
 કાંઈ ધાઢા આર્યધર્મનુ તથા ગોત્રાદ્ધાનનુ રક્ષણ થવા સારુ સ્વાતંત્રનુ સા
 મ્રાજ્ય થયુ હતુ, જે ભાગમા તેચ કાલમા રામદાસ, તુકારામ આદી
 સત્પુરુષોના સુનીતીનો ને સત્ધર્મનો ફેલાવ કરવા સારુ પ્રગટ થયા
 હતા; જે ભાગના મુંબપુરી બંદરમા હાલમાં દરદીને કરોડો રૂપીયાનો

વ્યવહાર ચોલે છે; જે મધ્યાશ્રયસ્થાનના મધ્યબિંદુમા વર્તમાનકાલમા સુનીતીના ગ્રંથાલયો, વિદ્યા, ફેશન, ટેમ્પ્ટેશન [મોહ] અને સર્વ સુધારણ, નુ આગર છે, તે પુણ્યનગરીમા અને તેના પાસે પાસે વસેલી આપણી જ્ઞાત છે. આવા પૂર્વસુકૃતથી મઢેલા ઠેકાણે સંઘસ્વાતંત્ર્યસ્થાનનુ પીયેરઘર હતુ તેંચ ઠેકાણે ને યેના સમોવાર આપણી પુરાતન પરાવલંબી જ્ઞાત છે. યે જ્ઞાતીની હાલમા કેમ અવનતી થઈ છે ને યેના દરેક વ્યક્તિને કેમ વ્યક્તીસ્વાતંત્ર્ય મઢવા લાગ્યુ ને યેનાથી આપણુ કેટલુક નુકસાન થા યછે યે જોઈયે.

માઈયો! તમારા વાઢવહીલ અને તમો સુધ્દા વેપાર ધંદા માટે આવેલા છોં. યેના ઉપરથી તમો વૈદ્ય વર્ણના ખાસ છી. દરેક જણાઓની ઈચ્છા આપણ ઉપરલા વર્ણમા જોઈયે આસનારજ, તેંચ પ્રમાણે તમારી ઈચ્છા આપણ 'બ્રામ્હણ, થાઈયે આ સહાજીકજ હસે. જો તમારી વાંછા બ્રામ્હેળ થવાની છે, તો તમારી કૃતી તથા તમારુ વર્તન કેમ નથી ? તમા વૈષ્ણવી ધરમના કેહવો છે. તમોને 'શ્રીમદ્ભગવાદ ગીતા' જનવી ઘાલવાની પરવાનગી આપીછે, અને વૈષ્ણવી ધરમના નિયમોની આગ્યાયીકાહી થતલાવીને આપી છે. તમારા આચાર્યના ઉક્તિપ્રમાણે તમો વાગોસો કા ? સુનીતિનુ આચરણ કરોસો કા ? આવા તન્હાના દરેકના મનને પ્રશ્ન પુછીને ઉત્તર આપજો અસો! તમો જનવી ઘાલ્યાપછે તોન વસ્ત્રત સંધ્ય કરવાની રેહી, પણ ધાકામા સુધ્દાં એકદાં તરી કરોસો કા ? કરિતાં હોય તો સારુ. ને કરિતાં હોયતો તમો આદિપુરુષના આજ્ઞાનુ અતી ક્રમણ કરોસો યેમ થાસે. યે અતિક્રમણ થયુ યેટલે તમો ગુજરાથી વૈષ્ણવ રહેવાના નથી. કા નુસતી જનઈ કિસ્યો લટકાવા સારુ કરાશી-થીજુ આદિમહારાજનાં ઉપદેશામૃતસરજુ દરેક દિવસના કમા કરાસો કા ? જો તમારા હાતેથી 'આઠસના લીધે' આ સુનીતિકર્મનુચરણ

થતુ નથી તો તમો 'બ્રાહ્મણ' શ્યાના થાવેસો, શ્યાની નુસતી આશા કરોસો ? આ બ્રાહ્મણ થવાની તમારી ફક્ત ઈચ્છાવ છે. આ તમારો બોલકો હેતુ વૈષ્ણવી ધર્મ સ્થાપ્યા પછે નુસતો બેસો તિન-સો વરસ ચાલ્યોલોવ છે. નિવેદન કરેલા વરસમા તમારાથી વાંચ્છ ની અંમલબજાવણીહી પળ થઈ નથી પછે તમારા કૃતીથી તમોને 'બ્રાહ્મણપદ' અગર 'ઉત્તમવર્ણ' મળવાનુ લાંબુવ છે.

ધર્મના શાબતનુ વિવેચન યથા પછે તમારી ઔદ્યોદિક અવનાતિ કેમ થતિ ચાલી છે એ જોડે. તમો પિઢીજાત પાસેથી વેપારી હોવાનાલીધે આજ તરિસે મોઠા કરોડો રૂપિયાના ઘરંદાજ થવા જોડે, પળ એમ કાંઈ તમો થએલા દેખાતા નથી. મુંબઈ અગર મોઠા ઠેકાણતી માલ લાવવો અને એનાપર [દલાલી! રૂપાં નફો લેઈને માલ વેચવો. અને એ નફા ઉપર પોતાનો ચરિતાર્થ ચાલાવાનો આમ તમારો ધંદો ચાલતો આવેલો છે, આંગમાથી પ્રામાણિકરંતેથી નિઢલનો ધામ કાઢ્યા, પછે તમોને અક્ષય્ય કોટ્યાધાશની પદવી તથા સાુસ્થિતી પ્રાપ્ત થશે. એને સુધ્ધા સાત્વિક કૃત્તીની જરૂરી છે.

જે અર્થે તમો અજી સુધી ધનવાન થવા આબ્યુ નહી તે અર્થે તમારુ દલાલીનું ઉત્પન્ન સ્વાર્થી સ્વાસ હતું. કારણ કે હમારામા દાતૃત્વ શક્તી નો અમીલાષ ન બ્દોવાના લિધે તમો લક્ષ્યધાશ થયા નથી. તમો જ્યાં રે સ્વાર્થીપણાની ઇચ્છા સોડશા, અને જ્યારે સ્વભાવમા નૈતિક દાતૃત્વ બુદ્ધિનો અંકુર અંગાકૃત કરશે ત્યારેત્ર લક્ષ્મી તમારા ઘેરે આવશે.

માઈઓ! તમો એવાદી વસ્તુ શેનાપાસેથી કરીશે, ને એની હાલની-સ્થિતી કેવા મૂલપાસેથી થઈછે, એ શાબતની કશી માહિતી નથી કારણ તમો શાસ્ત્ર બિલકુલ આવતુ નહી. તથા તમોને કોણતાહી કારખાનાની માહિતી પળ નહી. તેમચ આપણા હિંદમાતાના છેતરમા ધાન્યસંમૃદ્ધી ઉપર જેમ ચાકીના હિંદુલોકોની પોસાણ થાયછે, તેમ તમારા ન હોવાલી

ધે તમારી ગણના સુધ્ધાં એ ઠોકોમા થતી નહીં. ટુંકામા કેહેવાનુ એટલ તમો સેતરવાલા થયા નહીં, અને સેતર સંબંધી તમોને માહિતીદિ પળ નથી. તમારા બાપદાદાએ જે પેશો કરતા આવ્યા તેંચ તમો કરવા લાગ્યા. એનાથી તમારુ જગ નેનુ થતુ ચાત્યુ. કારણ દરેક માણસની ગરજો દિનાનુદિન વધતી જવા લાગી. અને તમારા વાહિવાટીપ્રમાણે તમારા ગરજોને તમારો 'દલાલીનો નફો' ને મેહનત કોતિ પડવા લાગી. એનાથી દરેક ઘરના વેપારની સ્થિતી દરેકને પોતાને શું છે એ માલેમ છે અને હાલમા બજારમાથી દરેક વસ્તુ ઘનીચ મોંઘી થઈ છે. પછે તો કા. હીં કેહેવાને નહે. આં પૈસા સ્થરચવા લાગ્યાનાલિધે તમોને 'છાસ કરવા નહે પળ માકળ (લોળી)લાવા જોડાઈ' એવી સવય લાગતી ચાલી જે માણસને હાલમા બે ધોડીયા મઠીશી તેને આપણુ 'શ્રીમંતી' ચારિત્રિ ચાલવાસારુ ચાર ઢોડીયા સ્થરચવા લાગીશી એને મિજાસી, તથા ચૈની સવય લાગી એમ કેહેવા કાંહીં હરકત નહીં, આ સ્વભાવતઃ તમારા પીઠાંજાત કાટકસરિના સંવયીનો નષ્ટાંશ થવા લાગ્યો. કારણ એનાથી નાણાસંચય ન થતાં ઉલટ મુઠમાથી ઘટતો જવા લાગ્યો. આં હા. હમા આપણી સ્થિતી થતી ચાલીશે. આ કાંહીં સુસ્થિતીનુ ચિન્હ જણાતું નથી, પણ ડુબવાના પાયાનો આરંભ થયો છે. આ સ્વાતંત્ર્યનો ધંદો ઘાલાવાનો છે આ સ્વાતંત્ર્યતા ગઈ એટલે પરાવલંબીના ધંદાન, શું બંધન હોયછી એ દરેક ગુમાસ્તાઓને પુછીને જોવો એટલે માલેમ પડશે. માઈઓ! તમારી હાલની સ્થિતી વેપારીનુ સ્વાતંત્ર્ય ઘા. લાવાનુ દેખાય છે! માટે એ ઘાલાવો નહે. આ ઔદ્યોગીક અવનતીમાથી ઉઠો, જાગો થાવો. તમારા રહાટની યશી નીચે ગઈ છે. તે ઉપર આવવાસારુ પ્રયત્ન કરો આં સારા પ્રયત્ન કન્યાથી 'પ્રયત્નાંતી પરમેશ્વર' તમાને સ્થાસચ યશ આપશે.

अवनति केम थई ने थायछे.

[शहा मनमोहनदास लक्ष्मणदास.]

आपण जो बधाज्ञात उपर नजर नाखी तो एम मालेम पडशे के आपणामा शिक्षण ओछु छे. आपणामा उच्च शिक्षण लेणारानी संख्या घणीज अल्प छे, नही कहीतो चालशे. आपणामा प्राथमिक शिक्षण लेणारानी संख्या मोठी छे. आमोठी संख्या ए बी छे के जेने नुसतु भणवा तथा वाचवा आवेछे. एवा प्रकारनु प्राथमिक शिक्षण मळवाथी मननो विकास थतो नथी. मन अकुंचित थायछे. जेम कुपमेलो देडकाने वाटे छे के आ कुवो एच जगत छे, तेमच एवा माणसने वाटेछे के आ माहरू गाम जगत छे, हुं जे धंदो करूछुं ए श्रेष्ठ छे. माहरू वागवुं सारू छे, वंशपरंपरेती चालतीं आवेली चालोज श्रेष्ठ. आपणा बाप धर्मनु जेम आचरण करताता तेमज आपण करीएछी. एयाना मननो विकास न थयाती आपण जो केदु के कन्याविक्रयनी चाल खोटी छे, साटालोटानी चाल दानी-कारक छे, कजोडानी चाल आपणा छेकरीनो गळो कापवा सरखो छे, हालनो काल लगनकार्य बखते घणो पैसो खरचवानो नथी तो एम उत्तर आपशे के अमारा बापदादा जेम करता आव्या तेमच अमो करीएछी; पण दुर्दैवनी बात छे के आपण आपणा पुर्वजाना उत्तम गुणने भुली जाइ नठारा रीवाजने चिकटीन बैठयाछी. जुवो तेमनो धाडसी धंदो ने हालनो दलालीनो धंदो! माणस परिस्थितानो बिलकूल वंचार कत्तो नही. आपणा बापदादाना बखते शारीरिक संपत्ति कबी हती, धनसंचय केटलो हतो, लोक केटला सुखी हता, स्वताइ केटली हती, प्रत्येक कुटुंबनो दरमासा खरच केटलो हतो ने किफायत केटली

हती अने हवे हालनी शारीरिक संपत्ती केवी छ, मोघाई केदली छे, ने हाल लगनने खरच केटलो थायछे विगेरेनो काळजीपुर्वक वचार थतो नथी. जो वचार करीने ठराव्यु के हालनी स्थिती दुर्घट छे; पण अमकाए लगनना वखते बे हजार खरच कन्या तेहरे आपणी अजु राख. वासार ए माणस करज काढीने लगन पुरु करेछे; पण आपणा स्थितीनुरुप खरच करतो नही. टुंकामा केहवानु एटले विचारवाली ने धर्य ए माणसना अंगमा इतु नही, आपणामा उच्च शिक्षण लेणारानी संख्या अल्प होवानालीधे घरना प्रमुख माणसने लागे छे के आपणाम कोण मोठा शिकेला छि के आपणा छोकरा तेना एवढा थशी. आपण मा बकील अमर बिजो अंमलदार थयो नथी, पछे आपणा छोकरा शुं शिक्षणार? जो एखादाए हाय्यर शिक्षण मळाव्यु होय, पण छेवटे यश न आव्यु तो बधायना मनउपर एवो परीणाम थाय छे अमकाए एटला रूपया खरच करीने अखेर घेरे बेठ्या पछे आपणा छोकरा शुं शिक्षणार ते मालेम छे. आपणामहिला घणाक पालक आपणा छोकरानु शिक्षण मराठी त्रण वा चोथो वर्ग पास थयो नही तो निशाळाने रजा आपीने दुकानमा मुएकीशी. दुय्यम तथा उच्च शिक्षण लेवानी संधी बिलकूल आपता नथी. माणस आ बिजानो जोइने करणारो प्राणी छे. जो विव्दान तथा श्रामंत माणसए आपणा दीकरणे उच्च केळवणी आपी; कन्याविक्रय, कजोडानी, साटालोटानी चालो आपण स्वतःशोडी दीधी ने बिजाने उपदेश करीने केदु के तमो आदुष्ट चालो नाखी देशो नही तो अमो तमाराथी केव्हही प्रकारेनो संबंध मुकणार नही. तेहरे लोक केहवा लागशी के जो मोठा करंशी तेहरे आपण तेमनाप्रमाणे आचरण करवुं जोइए.

अपूर्ण.

સામાન્ય ધર્મમાં કહેલા વિવાહનો પ્રકાર .

[૨૦ ગોપાલ ગણેશ દેવી.]

વિવાહના વચ્ચે જોડાણગેળે શું? પેહલુ ગોત્ર એટલે આપણા પિતા, પિતામહ વગેરે પૂર્વ પુરુષોનો વંશ-તેમાં થયેલો તે ગોત્રજ કેહવાય; બીજું શીલ, એટલે ઘરાણાના માણસની ચાલ રીત કેમછે, તેના મા-બાપ કેવા વર્તનના, તેમનો વ્યવહાર, વૈભવ સુક્ષ્મ જોડાણ એટલે ભાષા અને તેમના કુટુંબી લોક ઉપરથી પણ જોવા જોઈએ. જો કુલ તથા શીલ પ્રમુખ સમાન ન હોય તો પરસ્પર વિસદ્દશ-અઘટિત પણાને લીધે તેવા નિર્દોષ ન જોડવાથી અસંતોષ વગેરે થવાનો સંભવછે. જો બનેલી વૈભવ સ્થિતિ સરસી ન હોય તો, જો કન્યાના પિતાની વધારે સમૃદ્ધિ હોય તો તેથી અલ્પ વૈભવવાળા પતિની અવગણના કરેછે; અને પુરુષ પોતાના પિતાનો વૈભવ અધિક હોય તો અહંકારના લીધે કન્યાની અવજ્ઞા કરેછે. વઢી જે વધુ વિરોધી હોય, તેમની સાથે સંબંધ જોડવાથી પોતે અપરાધા ના હોયતો પણ તે સંબંધ દ્વારા મોટો વિરોધ આવી અનર્થ થાયછે. સમાન કુલશીલ ન જોઈતો સંપત્તિથી રાગ ઉત્પન્ન થાયછે; એ વચ્ચાર કરીને ' સમાન કુલશીલ ' આ સુત્ર કહેલું છે .

હવે વધુવરની વધો મર્યાદા વધેલે કેહુછે, વારવરસની છિ અને સોલ વરસનો પુરુષ એ બનેનો વિવાહ કરવો યોગ્ય છે. આનિ તથા દેવની-સાક્ષીયે કરેલું પાણિગ્રહણ તે વિવાહ કહેવાય છે . વિવાહના ભેદ આઠ છે .

૧ જેમાં અલંકૃત કરેલી કન્યા વરને આપવામાં આવે અને ' તું આ મહાભાગ પુરુષની સમાન ધર્મમાં ચાલનારીયા ' એમ કન્યાને કહેવામાં આવે, તે બ્રામ્હ વિવાહ કહેવાય છે . [તેજ હાલમાં પ્રચલિત છે.

૨ જેમા કન્યા પિતા વિનિયોગથી દ્રવ્ય આપી કન્યાદાન વરે તે ' પ્રાજાપત્ય ' વિવાહ કહેવાય છે .

૩ જેમા ગાના જોડલુ આપી કન્યાદાન આપવામા આવે તે ' દૈવ-વિવાહ ' કહેવાય છે .

૪ જેમા યજ્ઞને માટે વરેલા બ્રાહ્મણને દક્ષણાને બદલે કન્યા આપવા માં આવે તેને ' દેવ ' વિવાહ કહેવાય છે .

ઉપર લખેલા ૪ જાતના વિવાહ દેવ પૂજન વગેરે વ્યવહારમા મુખ્ય ગણાયા છે તેને ધર્મ વિવાહ કહેવાય છે .

૫ જેમા સ્ત્રી પુરુષના અનુરાગથી સંબંધ જોડાય તે ગંધર્વ વિવાહ કહેવાય છે .

૬ કોઈ જાતની પળ કરીને કન્યા આપાય તે ' આસુરી ' વિવાહ કહેવાય છે .

૭ જેમાં બલાત્કારે કન્યા લેવાય તે રાક્ષસી વિવાહ કહેવાય છે .

૮ જેમા સુતેલી અથવા ગફલતી હરણકરી લાંબા વિવાહ કરે તેને પૈશાચ વિવાહ કહેવાય છે .

આ ચાર અધર્મ વિવાહ છે તોપણ જાં તેમાં વધૂ વર વચે પરસ્પર કાંઈ અપવાદ વગર રુચિ હોયતો તે અધર્મ નથી .

શુદ્ધ કુલીન સ્ત્રીનો લાભ તે વિવાહનું ફલ છે ; અને શુદ્ધ કુલીન સ્ત્રીના લાભનું ફલ સુજાત એવી પુત્ર સંતતિ , ચિત્તની અપ્રતીહત સ્વ-સ્થતા , ગૃહકાર્યમા સુઘડતા , કુલીન પવિત્ર-આચારની શુદ્ધી અને દેશ અતિથી તથા સંમંધીઓના નિર્દોષ સત્કાર કરવો એ છે , કુલ-વધુનું રક્ષણ કરવા આ ઉપાય છે . હમેશા ગૃહકાર્યમા તેમની યોજના કરવી , તેની પાસે દ્રવ્યનો યોગ પરીમિત રાખવો , ઘણી સ્વતંત્રતા આપવી નહીં , અને હમેશા માતાતુલ્ય સ્ત્રીઓના કબજામાં રહે એમ

કરવાથી સંસાર સુખમય થશે .

— + —

સંભાષણ.

પાછેલા અંક પાસેથી ચાલુ

૮ એવા માણસથી સંભાષણ કર્યે જેનાથી આપણી કરમણુક ને સુધારણા થશે.

૯ સંભાષણ વચ્ચે જોટલું સારુ હોય તેટલુ ધ્યાનમા મુકીયે વા ચોપડીમા લખી મુકીયે.

૧૦ મંડળીમા નવસા માણસરેહુ બેસીએના. ખુશ કરવાને પ્રયત્ન કર્યે કારણ તેનાથી તમોને વિષયને ઉચિત બોલવાને આવશે.

૧૧ જો મંડળી તમારી નિર્ભત્સના કરતી હોય તો ગપ રેહડં એટલુ કરીને મંડળી ગપ ન બેઠતી હોયતો નિકાલિન જાઈએ.

૧૨ સંભાષણમા વચ્ચે હું બધાતી મોટો છી, ને બધા નાહન છી વગેરે વર્તનથી દેખાએના.

સમાપ્ત

પોત્ત ને અભિપ્રાય:-

માઈએ જ્ઞાતિબંધુ માસિક નિકળવા લાગીને બે વરસ થયા તેમા આગળથી આપણા જ્ઞાતિની કેવી સ્થિતિહતી ને હાલ કેવી સ્થિતિ થઈ છે એ જોયું એટલે જ્ઞાતિબંધુ માસિક નિકળ્યાથી કેટલો ફાયદો થયો છે તે માલેમ પડશે. જ્ઞાતિબંધુ નિકળવા આગળથી કન્યાવિક્રય, સાટા લોટા સરખી દુષ્ટ ચાલો બદલે વારંવાર લખી આપણા જ્ઞાતિની ઉત્ક્રમ કામગીરી બજાવેલી છે.

પણ જે વચ્ચે જ્ઞાતિબંધુ માસિકનો જન્મ થયો તે વચ્ચે જ

ધોરણ પ્રસિદ્ધ કન્યુ તે પ્રમાણે માસિક નિકળેછે. એનાથીજ આપણી પ્રથમ પારિષદ વિસાવઢનગરમા ભરી હતી. એ માસિકનાથી બનાવ વૃદ્ધ માણસને મદત કરવાસારૂ ને શિક્ષણસારૂ ફંડ જમાવવાની સુરવાત થયા. આપણા મહિલા દુષ્ટ રીવાજો વછી થતી ચાલી. આ માસિકમા મોટમોટાના લેખો આવેછે. આ માસિક જ્ઞાતની સેવા ઉત્તમ કરેછે. એમના લેખનો એવો પરિણામ થાયછે કે જો આપણે જ્ઞાતીસુધારણા કરવી તો જ્ઞાતીબંધુ જેમ કેહશે તેમ કરવું જોઈ. છેવટે જ્ઞાતીસેવામાટે પરમેશ્વર તેમને વધોર મતી શક્તી ને સંપત્તિઓપા એમ ધારેછે.

વિનંતી

આજ સુધી માલાએ આપણા બાળુથી ભાષાના બાબદમ! જેટલી સુધારણા કરવી જોઈએ તેટલી હાલ સુધી થઈ નહીં માટે અમે પ્રયત્ન કરીએ છીએ. આ અંકમા ધાલેલો ટાઈપ-સેટ વીઠલદાસ બનાતવાલાએ માલા માટે આપેલો છે. ગુજરાતી ટાઈપમા સગવડ હતી તેટલો કાઢવામાં આવ્યો છે. માલાના બર્ગ-શ્રીદારને વિનંતી છે આપણા આપણા ઇષ્ટમિત્ર ભાઈજીંધને વર્ગ-શ્રીદાર બદલે દરએકએ જો મદત કરવાનું મનમાં લાવ્યું તે [દસકડી લકડી એકા બોળ.] આ કેહવાત પ્રમાણે માલાનું કામ ચાલશે. આ અમે આંગર્જીપર લીધેલું કામ આપણા બધાએનું મદતર્જીપર છે. આ માલાનું કામ બધા ગામમાટે છે. તે બધાયા મન:પુર્વક મદત કરશે આમ આશા છે.

આમોગામના પરીષદમાટે કાગળ આવીશી તેસારૂ કેહરે અને કેળા ઠેકાણે ભરાવી હીતકર છે, તે લખી જનાવજો.

लवाजम.

गामना लोकोनें वार्षिक न्योछावर १८१
 एजंट मार्फत... .. १८४
 व्ही. पी. टपाल हांशीलसह ... १८१०
 किरकोळ अंकनी किंमत ८३

जाहेरखबरना भाव.

आखा एक पाननें मास १२ रु० १२, आ० ०
 आर्धा पाननें ... मास १२ रु० ७ आ० ०
 फुल पेजनें ... मास १ रु० २ आ० ०
 दर लीटीनें ... मास १ रु० ० आ० १

ज्ञाती बांधवना पासेथी भाव बदले सबलतथी लेवामा आवशे.

सुचनाः—गुजराथी शिक्षण-मालानों अंक नही मळेतो ८ दिवसना अंदर कागळ लखेंतो मोकलवामा आवशे. आपणु ठेकाणु बदल्ल हसेतो सुलासो करवो.

व्यवस्थापकः—गुजराथी शिक्षण-माला,
 सातारा .

हें पुस्तक दस्तात्रय एमचंद्र चितळे यांनीं सातारा भवानी नं. १०७ येथें आपेल्या 'शुभसूचक' प्रेसमध्ये छापिलें आणि गुजराथी शिक्षण मंडळाकरितां गोपाळ गणेश देवी यांनीं महाजनवाडी मंगळवार नंबर ११० सातारा येथें प्रसिद्ध केलें.

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ३० १ अ० १०

श्रीयुक्त २० २०

हैकाली

३१५

IF NOT DELIVERED PLEASE RETURN:—

THE GURUDEVAR SUKSHMA MATH.

Mungaliwar Peth.

SATARA CITY.

